

Kiezen trekken in afgelegen gebieden

(1) Op de steppe ligt geen asfalt. De Kazachse chauffeur van het busje hobbelt dan weer in het bandenspoor van een voorganger, dan weer zoekt
5 hij zijn eigen route tussen de graspollen. Hij navigeert op de bergen die de uitgestrekte vallei begrenzen. Tandarts Joost van Vlijmen uit Nijmegen presteert het om
10 in slaap te vallen tijdens de woeste rit. Hij is op weg naar een school in het uiterste westen van Mongolië.

Eén keer per jaar houdt hij daar spreekuur: tientallen kinderen laten
15 zich behandelen door 'dokter Joost'. De eerste keer dat hij op de steppe neerstreek, schrok hij enorm! "Ik zag kinderen met dikke wangen en ontstoken monden", vertelt hij.
20 "Melkgebitten waarvan geen enkele tand nog gaaf was. Kinderen die zo veel pijn hadden dat ze nauwelijks nog konden eten. Zoiets had ik in mijn Nijmeegse praktijk nog nooit
25 gezien."

(2) Het stimuleerde hem. Hier, voor zijn gevoel aan het einde van de wereld, was werk te doen. Aangekomen bij het schoolgebouw
30 sjoert hij samen met zijn medereizigers zijn loodzware kist met tandheelkundige instrumenten uit het busje. Dit is deze week zijn mobiele praktijk. "Wil je eerst de erge of eerst
35 de makkelijke gevallen?", vraagt de

tolk. Van Vlijmen schiet in de lach. "Nou, doe eerst de makkelijke maar. Als we beginnen met de moeilijke, gaan die kinderen huilen en durft de
40 rest niet meer naar binnen."

(3) Joost van Vlijmen heeft al veertig jaar zijn eigen tandartsenpraktijk. Toen hij in 1997 een oproep in het vakblad zag staan om vrijwillig
45 tandheelkundige zorg in Nepal te verzorgen, stapte hij voor het eerst met een koffer vol vullingen en verdovingen in het vliegtuig. Inmiddels heeft hij zijn eigen stichting
50 Dhampus, die in Nepal en Mongolië actief is. In Nederland zamelt hij samen met andere tandartsen geld in voor de zorg. Zijn reiskosten betaalt hij zelf. "Als we hier komen werken,
55 verlenen we basale zorg. In mijn eigen praktijk doe ik er alles aan om een tand te behouden, maar dat kan hier niet. Er is niet altijd elektriciteit voor een boor of een apparaat om de
60 tanden mee droog te blazen. Het enige wat we doen, is fluorbehandelingen geven, kleine gaatjes vullen en kiezen trekken." Alles is beter dan mensen met pijn
65 laten rondlopen, is de redenatie.

(4) Tijdens die allereerste reis naar Nepal moest hij daar wel aan wennen. "Ik herinner me dat ik in de mond van een patiënt keek. Mijn
70 collega riep meteen: 'Eruit met die kies'. Ik zei: 'Maar die kun je toch nog repareren?' 'Nee Joost, niet hier.' Ik heb echt een knop moeten omzetten." Voor de geïmproviseerde
75 behandelkamer in het schoolgebouw heeft zich intussen een rij kinderen gevormd. Hun ouders zijn Kazachse

nomaden (kleine bevolkingsgroep binnen Mongolië) die met kuddes
80 geiten, schapen en jaks (een rundersoort die voorkomt in Centraal-Azië) over de graslanden trekken. De leerlingen verblijven in een internaat.

(5) Na een paar uur werken vallen de
85 'erge gevallen' tot nu toe mee volgens Van Vlijmen. "Ik zie vooruitgang." Dhampus heeft twee lokale tandartsen opgeleid om, betaald door de stichting, eens per
90 kwartaal de school te bezoeken voor controles. Kinderen krijgen bovendien poetsles en voorlichting over gezond eten, dat werpt zijn vruchten af. De bedoeling is dat de
95 Nederlandse stichting zich over een paar jaar kan terugtrekken, omdat de zorg dan volledig is overgenomen door de lokale zorgverleners.

(6) West-Mongolië, ingeklemd tussen
100 China en Rusland, is het territorium van de Adelaarsjagers. Herders-families wonen zonder stromend

water en elektriciteit in een ger (tent),
ver verwijderd van de drukbevolkte
105 bewoonde wereld. Hun behoefte doen ze in het veld, paarden en brommers worden gebruikt als vervoersmiddel. Wie naar een ziekenhuis moet, is uren onderweg.

110 **(7)** Het nomadenbestaan is hard. Steeds meer nomaden trekken dan ook naar de vieze hoofdstad Ulaanbaatar, waar inmiddels meer dan de helft van de drie miljoen
115 inwoners verblijft. De achterblijvers worden niet alleen geholpen door tandarts Joost van Vlijmen, maar vooral door een plaatselijke stichting. Van Vlijmen haakt aan waar het
120 gezondheid betreft. "Zonder lokale mensen kunnen wij hier niets beginnen", zegt hij. "Probeer de weg maar eens te vinden als er geen wegen zijn, en succes met het
125 spreken van de taal."

(8) Hij maakt zijn jaarlijkse reis naar Mongolië 'om de wereld een beetje beter te maken', zegt hij. Uit idealisme dus. Eigenlijk werd hij
130 daarom ook tandarts. Tijdens een wandeling in de snijdende wind vertelt hij hoe hij als jongen eens op vakantie was in Denemarken en daar verging van de tandpijn. Een Deense
135 tandarts nam hem onder handen. "Door een ingreep van nog geen halfuur was ik weer een heel gelukkig mens. Toen wist ik: ik word later tandarts!"

*naar een artikel van Annemarie Haverkamp,
De Gelderlander, 2 november 2019*

De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke tekst(en), raadplege de vermelde bronnen.

Het College voor Toetsen en Examens is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.